

Sygn. akt I ACa 182/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 czerwca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Małgorzata Wołczańska
Sędziowie :	SA Elżbieta Karpeta SO del. Tomasz Ślęzak (spr.)
Protokolant :	Magdalena Bezak

po rozpoznaniu w dniu 5 czerwca 2014 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa A. G.

przeciwko D. K.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej

z dnia 14 listopada 2013 r., sygn. akt I C 93/12

1) oddala apelację;

2) przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej na rzecz adwokata R. M. wynagrodzenie w kwocie 3 321 (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jeden) złotych, w tym podatek od towarów i usług w kwocie 621 (sześćset dwadzieścia jeden) złotych, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

I ACa 182/14

UZASADNIENIE

Powódka A. G., po sprecyzowaniu żądania pozwu, domagała się zasądzenia od D. K. – Komornika Sądowego działającego przy Sądzie Rejonowym w Ż., na jej rzecz, kwoty 138.034, 20 zł, z ustawowymi odsetkami od dnia wydania wyroku oraz zasądzenie kosztów procesu.

Na uzasadnienie tego żądania powódka podała, że komornik we wszystkich prowadzonych przez siebie postępowaniach egzekucyjnych dokonał w całości zajęcia wynagrodzenia prowizyjnego powódki, które otrzymała ona na podstawie umowy o współpracę nr (...), zawartej z (...) S.A. w W. w dniu 12.11.2007 r. Na podstawie tej umowy powódka działała, jako agent wymienionego towarzystwa ubezpieczeniowego, otrzymując co miesiąc prowizję wyliczaną na zasadach określonych w umowie. Powódka podała, że zgodnie z art. 833 k.p.c. egzekucja z jej wynagrodzenia prowizyjnego uzyskiwanego od (...) S.A. powinna podlegać ograniczeniu do 50 %. Wynagrodzenie to stanowiło, bowiem w myśl powołanego przepisu świadczenie powtarzające się, którego celem było zapewnienie powódce utrzymania się. Wynagrodzenie to otrzymywane było okresowo (w stałych, comiesięcznych odstępach) oraz przeznaczone było na utrzymanie się dłużniczki oraz ponoszenie kosztów w formie obowiązkowych danin z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Powódka podała, że ostatecznie sprecyzowane roszczenie powódki w wysokości 138.034,20 zł obejmuje: odszkodowanie za powstałe w majątku powódki szkody finansowe w wysokości 73.306,93 zł (szkoda w postaci odsetek ustawowych od niezapłaconych przez powódkę składek ZUS objętych wystawionymi tytułami egzekucyjnymi za okres styczeń 2008 do lutego 2012 r. – 14.446, 29 zł ; szkoda w postaci odsetek naliczonych od niezapłaconych przez powódkę zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych od otrzymanego wynagrodzenia prowizyjnego w (...) za okres dokonanego zajęcia od stycznia 2880 do maja 2011 r. – 7.876, 01 zł ; szkoda w postaci odsetek ustawowych naliczonych od kwot wymienionych w tytułach egzekucyjnych wydanych przeciwko powódce na rzecz wierzycieli cywilnych, albowiem zajęcie wynagrodzenia uzyskiwanego z (...) w całości spowodowało brak możliwości dokonywania spłat wierzycieli i w konsekwencji skierowaniem roszczeń do sądu, a następnie do egzekucji wraz z kosztami sądowymi oraz naliczeniem ustawowych odsetek za zwłokę - 14.463,01 zł; szkoda w postaci utraconych-obniżonych zarobków uwzględniając średnio miesięczne zarobki, w wyniku utrudnień w prowadzeniu działalności bez środków finansowych -bez uwzględnienia strat z możliwości zarobkowych w przypadku ograniczenia egzekucji po myśli art. 833 k.p.c. – za okres od lipca 2011 do lutego 2012 r., 8 miesięcy – do miesiąca wniesienia pozwu – uwzględniając średniomiesięczne zarobki za okres styczeń 2008 do czerwca 2011 - kwota 26.179,88 zł; szkoda w postaci utraconych zarobków powódki z tytułu funkcji (...) za okres od II kwartału 2009 roku do dnia złożenia pozwu (kwartalnie kwota 1.000 zł), – zatem 12 kwartałów 12.000 zł); kwotę 44.727,27 zł tytułem zwrotu połowy wynagrodzenia powódki zajętego przez komornika w (...) SA za okres od maja 2010 do marca 2012 r., w związku z bezprawnym zajęciem całości wynagrodzenia, w sytuacji, gdy zgodnie z art. 833 k.p.c. wynagrodzenie to winno ulegać jedynie w 50 % ; zadośćuczynienie za utratę zdrowia oraz brak możliwości leczenia w NFZ – 20.000 zł.

Pozwany D. K. w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na jego rzecz kosztów procesu.

Na uzasadnienie swojego stanowiska pozwany podał, iż w trakcie prowadzenia postępowania jako komornik dokonywał zajęć rachunków bankowych oraz wierzytelności dłużnika W toku czynności ustalono, że powódka prowadzi działalność gospodarczą - pośrednictwo ubezpieczeniowe i w związku z tą działalnością powódce wypłacana jest prowizja za zawarte umowy. Komornik dokonał zajęcia wierzytelności dłużnika przysługujących z rozliczeń wzajemnych z (...). Zajęta wierzytelność winna wpływać na konto komornika w 100 %. Dłużniczka (powódka) składała kilka skarg na zajęcie wierzytelności wskazując, iż wypłacona prowizja ma charakter świadczenia okresowego i winna podlegać zajęciu jak wynagrodzenie za pracę. Jej skargi zostały oddalone. Pozwany wskazał, powołując art. 833 § 1, że dłużnik zajętej wierzytelności w toku czynności, jako „pracodawca” winien wskazać, iż zajęta wierzytelności ze względu na swój charakter winna podlegać ochronie według przepisów prawa pracy, a (...) nie wskazała, iż wierzytelność wynika ze stosunku pracy. Pozwany podał także, że w trakcie prowadzenia postępowania przysyłał do powódki 7 rozliczeń postępowania egzekucyjnych, były one wydawane powódce kolejno 29.01.2009 r., 17.03.2010 r., 5.07.2011r., 26.09.2011r., a w dniu 07.02.2012 r., zgodnie z poleceniem sądu, do dłużnika zostały przesłane rozliczenia spraw. W dniu 16.03.2012 r. do kancelarii komornika wpłynęło postanowienie sądu nakazujące komornikowi szczegółowe rozliczenia spraw z podziałem wpływających kwot. W dniu 30.03.2012 r. przesłane zostało do powódki rozliczenie z uzasadnieniem. Wszystkie przesłane rozliczenia zostały zaskarżone, od 2008 r. powódka złożyła kilkanaście skarg – jak wynika z akt sprawy dotyczących tych samych czynności i tego samego zajęcia. Zadłużenie powódki na dzień 23.05.2012 r. wynosiło 686.975,72zł. Powódka tylko raz stawiła się w kancelarii pozwanego w dniu 25.01.2008 r., oświadczyła wówczas, iż będzie dokonywać wpłat po 1000 zł miesięcznie, żadnej

wpłaty do dnia dzisiejszego jednak nie uiszcila. Pozwany podał także, że brak dostępu powódki do służby zdrowia nie może mieć nic wspólnego z egzekucją prowadzoną przez niego, że nie zmusza powódki do likwidacji działalności, a przeciwko powódce od 2008 r. prowadził 143 postępowania egzekucyjne.

Wyrokiem z dnia 14 listopada 2013 r. Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej oddalił powództwo i orzekł o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że, od 2008 r. pozwany komornik działający przy Sądzie Rejonowym w Ż. prowadzi, bądź prowadził (część postępowań egzekucyjnych została umorzona z uwagi na bezskuteczność egzekucji) kilkadziesiąt postępowań egzekucyjnych przeciwko powódce. W 2008r. została wszczęta przeciwko niej między innymi egzekucja z wniosku (między innymi) Z. G., a we wniosku wskazano, że dłużniczka pracuje w „(...) „ w B.. W toku egzekucji w tej sprawie 14.01.2008r. komornik zawiadomił „(...) „ w B. o zajęciu wynagrodzenia dłużniczki za pracę. Komornik otrzymał dnia 7.02.2008r. pismo od (...) S. A., że A. G. nie należy się od (...) S.A. żadna wierzytelność. Poinformowano również, iż A. G. była związana z (...) umową agencyjną od 1.06.2007r. do 7.05.2007r. oraz umową zlecenia od 7.05.2007r. do 30.06.2007r. Następnie dnia 8.02.2008r. Komornik otrzymał od (...) S.A. pismo, iż A. G. należy się wynagrodzenie zgodnie z umową o współpracę w postaci prowizji, nie można określić jej wysokości, zajmowana wierzytelność (...) S.A. nie jest zajęta i (...) będzie uiszczać należność dłużnika bezpośrednio na konto komornika do wysokości zajętej wierzytelności. W 2008r. została wszczęta przeciwko A. G. również egzekucja z wniosku wielu innych wierzycieli. W kwietniu 2012r. z zestawienia zadłużenia sporządzonego przez pozwanego wynikało, iż przeciwko dłużniczce było prowadzone 56 postępowań egzekucyjnych, a łączna kwota zobowiązań dłużniczki wynosiła 684.134,85zł. W kwietniu 2012r. był sporządzony przez pozwanego plan podziału sumy 86.307,06zł uzyskanej z zajętej wierzytelności w (...) S.A., do planu podziału dłużniczce przysługiwały zarzuty. W sumie pozwany prowadził przeciwko powódce 140 postępowań egzekucyjnych, 80 spraw zakończyło się wyegzekwowaniem należności, 19 spraw jest nadal w toku, pozostałe zostały umorzona z uwagi na bezskuteczność egzekucji. Należność do wyegzekwowania z tytułu czynnych spraw egzekucyjnych przez pozwanego stanowi około 200.000zł bez kosztów egzekucyjnych, a pozwany wyegzekwował od powódki kwotę około 170.000zł.

Powódka w toku prowadzonych przeciwko niej postępowań egzekucyjnych kilkakrotnie składała skargi na czynności pozwanego komornika polegające na zajęciu jej wynagrodzenia w (...) S.A. w W. w całości, domagała się zwolnienia 50% kwoty zajętego wynagrodzenia. Skargi powódki zostały przez Sąd Rejonowy w Ż. oddalone.

W ramach prowadzonej działalności gospodarczej (w zakresie zawarcia umów ubezpieczenia, doradztwa finansowego) powódka zawarła umowę z (...) S.A. o współpracy. W dniu 12.11.2007r. powódka w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej „ Centrum Usługowe (...) mgr inż. A. G.” zawarła z (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (następnie Spółka Akcyjna) z siedzibą W. umowę agencyjną o wykonywanie przez powódkę czynności agencyjnych związanych ze świadczeniem przez spółkę usług pośrednictwa ubezpieczeniowego poprzez wykonywanie w imieniu spółki czynności faktycznych związanych pośrednictwem w zawieraniu umów ubezpieczenia oferowanych za pośrednictwem spółki oraz obsługę i wykonywanie tych umów ubezpieczenia. Umowa została zawarta na czas nieokreślony z możliwością odstąpienia przez każdą ze stron. W okresie obowiązywania umowy powódka zobowiązała się nie prowadzić działalności konkurencyjnej związanej z wykonywaniem czynności agencyjnych na rzecz innych podmiotów oraz nie wykonywać czynności z zakresie pośrednictwa finansowego na rzecz innych podmiotów (zakaz nie obejmował Spółek Grupy (...)). Z tytułu zawartej umowy powódce przysługiwała prowizja naliczana za każdy miesiąc rozliczony w terminie do 14. każdego miesiąca od danej umowy ubezpieczenia. Prowizja miała być wypłacana po wystawieniu przez powódkę rachunku bądź faktury. Dnia 5.01.2009r. powódka upoważniła (...) wówczas już S.A.do wystawienia w imieniu powódki i na jej rachunek faktury. Powódka oświadczyła, iż od 1.09.1993r. jest płatnikiem podatku VAT. Do umowy z dnia 12.11.2007r.były zawarte w późniejszym okresie załączniki dotyczące między innymi wynagrodzenia premiowego.

W oparciu o te ustalenia Sąd Okręgowy, powołując art. 23 § 1 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, art. 833 § 1 i 2 k.p.c., art. 87 § 3 kodeksu pracy oraz art. 758¹ § 2 k.c. uznał, że ograniczenia wynikające z art. 833 k.p.c. nie dotyczą umowy takiej jak zawarta przez powódkę ze Spółka Akcyjną (...) w W. w dniu 12. 11 .2007 roku. Umowa ta

zawarta była bowiem przez przedsiębiorców zajmujących się profesjonalnie prowadzeniem działalności gospodarczej, a z istoty zawartej umowy agencyjnej wynika, że wynagrodzenie prowizyjne nie jest świadczeniem periodycznym. Sąd pierwszej instancji, jednocześnie stwierdził, że skoro powództwo jest nieuzasadnione co do zasady, zbędne było prowadzenie postępowania dowodowego w zakresie wysokości odszkodowania i wnioski dowodowe powódki mające na celu wykazanie wysokości szkody z tego względu oddalił.

W apelacji od tego wyroku powódka zarzuciła: naruszenie przepisów postępowania (art. 162 k.p.c., art. 210 § 1 k.p.c., art. 217 § 1 k.p.c., art. 227, 232, 248 k.p.c., art. 278 k.p.c., art. 386 § 4 k.p.c.) skutkujące, jej zdaniem, nierozpoznaniem istoty sprawy poprzez pominięcie twierdzeń i dowodów, w szczególności poprzez oddalenie wniosków dowodowych powódki które miały znaczenie dla merytorycznego rozpoznania sprawy, a przez to decyzja o oddaleniu powództwa była przedwczesna i błędna; naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przejawiające się w naruszeniu zasady swobodnej oceny dowodów przez niedostateczne rozważenie i nieuwzględnienie wszystkich istotnych dla sprawy okoliczności, błędnym ustaleniu stanu faktycznego co doprowadziło do rozstrzygnięcia sprzecznego z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, przyjęcie, że otrzymywane przez powódkę wynagrodzenie prowizyjne nie podlegało ochronie o której mowa w art. 833 k.p.c., uznanie, iż pozwany wyegzekwował od powódki 170 000 zł, gdy zdaniem powódki kwota ta była znacznie wyższa; naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. przez niedostateczne wyjaśnienie podstawy prawnej zaskarżonego wyroku, zwłaszcza wykładni art. 833 k.p.c. oraz uzasadnienia decyzji oddalającej wnioski dowodowe; naruszenie przepisów prawa materialnego – art. 23 § 1 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji w związku z art. 87 § 3 kodeksu pracy poprzez ich błędną wykładnię poprzez przyjęcie, że otrzymywana przez powódkę prowizja nie podlegała ochronie przewidzianej w art. 833 k.p.c., a pozwany dokonując zajęcia tej prowizji w pełnej wysokości działał zgodnie z prawem.

W oparciu o te zarzuty powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości lub o uchylenie tego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy się odnieść do zarzutów apelacji dotyczących naruszenia wymienionych w niej przepisów prawa procesowego, które podniesione zostały dla wykazania nieprawidłowego, zdaniem apelującej, pominięcia przez Sąd Okręgowy wniosków dowodowych zmierzających do udowodnienia rodzaju i wysokości poniesionej przez nią szkody, a także do zarzutów opartych na przepisach art. 233 § 1 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c. Te pierwsze zarzuty nie zasługują na uwzględnienie z tej przede wszystkim przyczyny, że postępowanie dowodowe mające na celu ustalenie zasadności dokonanych przez powódkę wyliczeń kwot stanowiących części składowe łącznie dochodzonej w tym postępowaniu kwoty 138 034,20 zł. byłoby uzasadnione, gdyby sama zasada odpowiedzialności pozwanego nie budziła wątpliwości. Tymczasem Sąd pierwszej instancji uznał, że brak jest podstaw do przypisania pozwanemu odpowiedzialności za zajęcie w całości wynagrodzenia powódki z tytułu zawartej z (...) S.A. w W. umowy o współpracę, a zatem słusznie Sąd ten, przy przyjęciu braku tej odpowiedzialności, nie prowadził postępowania zmierzającego do ustaleń jakie powódka chciała poczynić w zakresie poszczególnych elementów dochodzonej kwoty odszkodowania dla potwierdzenia swoich w tym względzie wyliczeń.

Nie można również uznać za uzasadniony zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Przepis ten przewiduje, że sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Wyraża zasadę swobodnej oceny dowodów, ramy której są wyznaczone przez przepisy procedury cywilnej, doświadczenie życiowe, zasady logicznego rozumowania, co razem wzięwszy, pozwala sądowi na wszechstronne, a przy tym racjonalne i bezstronne ocenienie przeprowadzonych dowodów i w oparciu o te kryteria, z jednej strony spojrzenie na zgromadzony materiał dowodowy jako całość, z akcentem na dostrzeżenie ewentualnych niespójności, z drugiej, dokonanie wyboru tych dowodów, które w sposób przekonujący pozwalają na ustalenie stanu faktycznego, będącego podstawą subsumcji. Te reguły, przy ocenie dowodów które Sąd Okręgowy uznał za istotne

dla rozstrzygnięcia sprawy, zostały zastosowane i ocenie tej nie można zarzucić braku wszechstronności czy też przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów. Sąd ten dał też tej ocenie, i wnioskowi na jej podstawie wyciągniętemu, wyraz w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, co czyni także zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. nieuzasadnionym. Stan faktyczny sprawy jest w gruncie rzeczy bezsporny, a istotą jej rozstrzygnięcia była ocena czy pozwany komornik miał obowiązek, prowadząc przeciwko powódce, jako dłużniczce, liczne postępowania egzekucyjne, i dokonując zajęć jej wynagrodzenia otrzymywanego na podstawie umowy o współpracy zawartej z (...) S.A. w W. w dniu 12 listopada 2007 roku, stosowania art. 833 § 2 k.p.c. i zajmowania tylko połowy wynagrodzenia powódki, a zatem czy zajęcia całości tego wynagrodzenia były działaniami bezprawnymi w rozumieniu art. 23 § 1 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji. Dla rozstrzygnięcia tej kwestii wystarczające było postępowanie dowodowe przeprowadzone przed Sądem Okręgowym i ustalenia faktyczne poczynione przez ten Sąd. Ustalenia te są prawidłowe i Sąd Apelacyjny uznaje je za własne. Spośród tych ustaleń szczególne znaczenia mają te, odnoszące się do pierwszych czynności pozwanego jako komornika w ramach wszczętej przeciwko powódce egzekucji. Zwrócić należy uwagę, że pierwszym zajęciem kierowanym do (...) S.A. w styczniu 2008 roku było zajęcie wynagrodzenia za pracę powódki w (...) S.A., a to zajęcie przewidywało ograniczenia wynikające z art. 833 § 2 k.p.c. w związku z art. 833 § 1 k.p.c. i art. 87 § 3 k.p. Pozwany otrzymał wówczas odpowiedź, że taka wierzytelność powódce nie przysługuje, a następnie (8 lutego 2008 r), że powódce należy się wynagrodzenie w postaci prowizji, której wysokości nie można określić, i że wynagrodzenie to będzie przekazywane na konto komornika do wysokości zajętej wierzytelności. Taki sposób egzekucji był kontynuowany, a skargi na czynności komornika wnoszone przez powódkę, między innymi z powołaniem się na bezpodstawne zajmowanie całego wynagrodzenia, były przez Sąd Rejonowy w Ż. oddalane ze wskazaniem prawidłowości zajmowania całej prowizji powódki, a nie połowy tego wynagrodzenia, jak podnosiła powódka w skargach na czynności pozwanego komornika.

Niezależnie zatem od przekonania, w którym pozwany pozostawał co do legalności swoich czynności, i na co obecnie także się powołuje, rozważeniu winien podlegać charakter takiego rodzaju wynagrodzenia jaki otrzymywała powódka, z punktu widzenia możliwości prowadzenia z niego egzekucji, a w szczególności czy takie wynagrodzenie podlega ochronie takiej jak wynagrodzenie ze stosunku pracy (art. 833 § 2 k.p.c. w związku z art. 833 § 1 k.p.c. i art. 87 k.p.). Na tak postawione pytanie należy udzielić odpowiedzi negatywnej. Ustawowa definicja prowizji, zawarta w art. 758¹ § 1 k.c., przewiduje, że prowizją jest wynagrodzenie, którego wysokość zależy od liczby lub wartości zawartych umów. Z natury swej zatem jest to wynagrodzenie, które nie może być uznane a priori za świadczenie powtarzające się o jakim mowa w art. 833 § 2 k.p.c. Można bowiem założyć, że skoro od inicjatywy agenta, która przecież determinowana jest także okolicznościami obiektywnymi, związanymi z sytuacją na rynku na którym działa, zależy zawieranie umów, to mogą zdarzyć się miesiące w których tych umów nie będzie zawierał i wynagrodzenie nie będzie mu należne. W okolicznościach tej sprawy powódka nie wykazała, że jej wynagrodzenie prowizyjne miało charakter świadczeń powtarzających się w omawianym tu rozumieniu. O takim charakterze wypłacanych jej świadczeń nie może przesądzać umowa o współpracę z 12 listopada 2007 r. i jej załączniki w częściach dotyczących wynagrodzenia. Zapisy tam zawarte przewidują wprawdzie wynagrodzenie miesięczne, ale chodzi tu o sposób rozliczenia wynagrodzenia powódki, a nie pewność comiesięcznych dla niej wypłat. Takich gwarancji wymieniona umowa nie zawiera, a tylko wówczas wynagrodzenie nią przewidziane mogłoby być porównywane do świadczenia ze stosunku pracy, które ma charakter powtarzających się, najczęściej comiesięcznych, wypłat. Takie rozumienie wynagrodzenia powódki zajmowanego przez pozwanego komornika oznacza, że miał on podstawy do zajmowania go w całości, a więc jego działania w tym względzie nie można uznać za działania bezprawne, rodzące odpowiedzialność odszkodowawczą na podstawie art. 23 § 1 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji.

Z tych względów Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację.